

3.2. Põltsamaa Kunstiseltsi lugu: kooli juurde viib imaginaarne bussipeatus

Selts korraldab Põltsamaa kunstikooli tegevust, peab Kesk-Eesti kunstigaleriid pArt ning on täiskasvanutele mõeldud kunstikursuste, - laagrite ja näituste eestvedajaks. Seltsi ruumides asuvad klaasi- ja savikoda ning sepapada.

Põltsamaa lossihoovi sattudes tasub üles otsida vildakas „kuubik“ ehk saksa kunstniku Uwe Schloeni installatsioon „Imaginaarne bussipeatus“ ning selle kõrval asuv uks sildiga „Galerii pART“.

Põltsamaa kunstiseltsi uhkus on galerii pArt. Fotol ühisnäitus „Kalevipoeg – Kalevala“ Soome sõpradega 2018. aasta jaanuaris.

Ühest sisse astudes saab külaline valida, kas suunduda trepist üles pööningule rajatud kunstigaleriisse või trepist alla, kus keldrikorruse on vallutanud kunstikool.

Nii galerii kui ka kunstikooli tegevust korraldab Põltsamaa Kunstiselts. Väikesest kunstihuviliste grupist välja kasvanud selts on läbinud pika teekonna ja kummutanud kahtlused, et kunstnikud on enamasti pea-pilvede-boheemlased, kellest praktilisemateks teemadeks, näiteks ehitustöödeks, eriti asja pole.

Kunstiseltsi eestvedaja **Ethel Hakkaja** on koos mõttekaaslaste ja sõpradega loonud omapärase loomingulise maailma, kus pole kohta kipsplaadisiledatel seintel ega traditsioonilistel klassiruumidel. Galeriis peavad tumedad laelauad ja -talad dialoogi valgeks värvitud tellisseinte ning keset ruumi väänlevate ventilatsioonitorudega.

Kujutava kunsti kursusel Ülo Soosteri aineliste tööde es 2014. aastal.

Kunstikooli ruumides leidub õpilaste töid kõikjal, kuhu silm satub: seintel, aknalaudadel, lae all, põrandale laotud mosaiigis, maalitud kahhelkividel tualettruumis ja koridoris lauakesele seatud keraamilistes „kookides“.

Oma loovuse saavad nii lapsed kui ka täiskasvanud õppijad valla päästa samal korral asuvas savi- ja klaasikojas ning sepapajas.

KAHEST MANTLIST ALANUD KURSUS

Kunstikeskuse idee hakkas idanema üheksakümnendate alguses, kui taasloodud vabariigis avanes võimalus äri ajada kõigil, kel vähegi ettevõtlikkust oli.

Seni lasteaias kunstnikuna töötanud Ethel avas 1993. aastal Põltsamaal Pargi tänaval pisikese kunstiäri, kus pakkus muu hulgas kohalikele huvilistele võimalust oma loomingulises pesas koos maalimas käia. Sellest kujunes Maaliklubi, kes on Põltsamaa kunstielu rikastanud iga-suviste maalilaagrite ja -näitustega.

Esimeses laagris oli juhendajaks **Aapo Pukk** ja valminud tööd seati näituseks üles Põltsamaa konvendisaali.

Veidi varem, 1992. aastal helistas Ethelile kohaliku kooli inglise keele õpetaja **Aino Vagur**, kes oli just naasnud andragoogikakursuselt Rootsis. „Ainol tekkis mõte, et Põltsamaalgi võiks hakata rootslaste eeskujul täiskasvanutele vabaharidust andma ja ta võttis ühendust inimestega, kes olid potentsiaalsed kursuste juhendajad,“ meenutab Ethel. „Kuna mina olin kunstikooli lõpetanud, pakkus ta mulle nahakunsti kursuse korraldamist.“

Algul arvas Ethel, et see pole võimalik, kuna tehniliselt keerukas nahakunst eeldab spetsiaalsete tööriistade ja masinate olemasolu. Kui jah-sõna siiski öeldud sai, tuustis naine veidi kohalikes kaltsukates ja ostis kaks nahkmantlit, mida materjalina kasutada. Kursus toimus kultuurimajas tühjalt seisnud näitlejate garderoobis ja Etheli üllatuseks tuli kohale lausa 30 inimest. Sama populaarseks kujunes ka järgmine, gobeläänikursus.

„Vajadus selliste koolituste järele oli suur, sest poodidest midagi osta ju polnud,“ viitab Ethel üheksakümnendate algusaja tühjadele lettidele. „Inimesi meelitas kursustele isetegemise rõõm, mida nad said endale väikese tasu eest lubada.“

Leonhard Lapini juhendatud kursus (2014).

25 AASTAT KUNSTIHARIDUST

Põltsamaalaste huvi loomingulise tegevuse vastu aina kasvas ja maaliklubist sai 1996. aastal Põltsamaa Kunstiselts. Järgmiseks kutsuti Rakvere kunstnik **Riho Hütt** juhendama klaasikursust. Hiljem tulid teised meistrid õpetama siidimaali, keraamikat ja Tiffani-vitraaži.

Kuna tarbekunsti koolitused läbinud naised soovisid joonistamist ja maalimist õppida, sündis viieaastane kujutava kunsti kursus, mille programmi kuuluvad ka kunstiajalugu ja kompositsioon. Olulise osa õppeprotsessist moodustab näitustel osalemine ja põhjalik lõputöö.

Tänapäevaks on viieaastase kursuse läbinud 35 harrastuskunstnikku.

1990ndatel alanud suvelaagritest ja sellele järgnenud näitustest sündis tänaseni kestav traditsioon. Veerandsaja aasta jooksul on kunstisõbrad „laagerdanud“ üle Eesti erinevates kultuurimajades, rannakülades ja isegi mõisates.

Suvelaagritele lisandusid meistriklassi vormis kunstikursused, kus juhendajateks on olnud **Valli-Lember Bogatkina, Loit Jõekalda, Kai Kuusing, Tiit Pääsuke** jt.

Järelkasvule mõeldes asutas kunstiselts 2000. aastal kunstikooli, kus on nii laste kui ka täiskasvanud õppijate osakond.

Praegu saab kunstikoolis tegeleda keraamika, Tiffani-vitraaži, siidi- ja portselanmaali, naha- ja klaasikunsti, gobelääni ja mosaiigiga. Õpetatakse ka soome ja inglise keelt.

Etheli „värvipritsimise ruumi“ kaunistavad praegu koolinoorte monumentaalmaalid.

Kunstikooli õueklassis saab suviti teha kõike, milleks sees ruumi ja võimalust pole.

„Oli aeg, kus tänu eurorahastusele olid väga populaarsed tasuta soome keele ja arvutikursused, sest kõik tahtsid Soome tööle bussijuhiks minna,“ tõdeb Ethel. „Nüüd keskendume siiski rohkem kunstile, sest ma ei taha euronõuetes ettenähtud sihtrühmade tagaajamisega tegeleda. Mulle ei meeldi need nõuded ja paberimajandus. Meie kooli eesmärk ja missioon on kunstihariduse pakkumine – meiesuguseid siin piirkonnas rohkem pole.“

GALERII pART JA PÕNEV KELDER

Kunstiga saab tegeleda peaaegu igal pool, kus laua ja tooli jaoks ruumi, kuid kõige mõnusam on töötada just selleks mõeldud keskkonnas. Eriti tore, kui loomingut saab teistelegi uudistamiseks sättida. Kunstiselts korraldas kursusi esialgu kohalikus kultuurimajas, kus loodi võimalused näituste korraldamiseks.

1994 kolis kunstiäri Põltsamaa lossihoovi, paar aastat varem tööle hakanud restoranimajja. Seal jätkusid kunstikursused ning vabadesse ruumidesse asutati klaasi- ja savikoda.

Samas hoones seisis tühjalt avar pööning ja Ethelil tekkis hull plaan ehitada sellest moodne kunstigalerii. Kunstiselts kirjutas ruumide kordategemiseks EASile projekti ja 2008. aastal saadigi galerii toetuseks 500 000 krooni.

Toetusraha eest telliti põranda ehitamine ja valgustus, kuid ülejäänud koristus-, ehitus- ja värvimistööd tegid kunstiseltsi liikmed, nende sõbrad ja sugulased.

400 vabatahtlikku töötundi kirjutati projekti omaosalusena.

Paari kuuga sai räämas ja tuvisõnnikust täis ruumist valge ja äge Kesk-Eesti kunstigalerii pART, mis avati 28. septembril Põltsamaal sündinud kunstnike näitusega „Nad rõõmustavad meid“.

„Siiani tuleb vahel liigutuspisar silma, kui galeriisse jõudes näed head ja kõrget kunsti,“ tunnistab Ethel. „See on ime, millega me hakkama saime.“

Selle saavutuse eest sai kunstiselts Eesti Kultuurkapitali Jõgevamaa ekspertgrupi Kultuuripärlti tiitli. Preemiaraha eest osteti hulk värvipotte ja alustati uue pöörase projektiga: sama maja keldrikorruse remonti, et kolida sinna esimeselt korruselt kunstikool.

400 ruutmeetrisel pinnal tuli teha tohutult tööd. Kunstiseltsi rahvas ja kursuselased lõhkusid maha mitmeid vaheseinu, tassisid talgute korras välja suure hulga prahti ning värvisid seinad-laed. 2009. aasta 1. juunil kolis kunstikool pidulikult oma uude kodusse sisse.

KÕIK OSKAVAD MAALIDA!

Kuigi kohati on Ethelil tunne, et kõik Põltsamaa inimesed on kunstihariduse koha pealt juba „ära õpetatud“, jätkub loomiskirega inimesi nii kunstikooli, töötoa

laadis peetavatele pidudele-sünnipäevadele kui ka suvistesse kunsti- ja joogalaagritesse.

„Tänapäeval me enam uusi asju ei vaja, sest neid on kõik kohad täis. Seepärast pakume kunstistuudios eelkõige elamusi ja emotsioone, rõõmu midagi oma kätega valmis teha,“ ütleb kunstiseltsi juhataja.

Ethel kuuleb sageli lauset „Ma ju ei oska!“, kuid kogunud õpetajana usub ta, et maalida suudavad kõik, kellel silmad peas.

„Minu juurde võib saata kõik need, kes pole kunagi kunsti teinud ja kahtlevad endas,“ on Ethel väljakutsetele avatud. „Pärast on kõik õnnelikud oma ilusate piltide üle.“

Tema eeskujuks on rootslased, kellel kunstiõpetus algab lasteaias värvi loopimise ja sodimisega. Lapsed ei karda, nende jaoks pole valesid värve ega valesti tõmmatud jooni. Kui täiskasvanu enda seest selle vaba lapse üles leiab, hakkavad sündima toredad asjad.

Nii alustab Ethelgi kunstikursusi, ärgitades osalejaid mõtlema, milliste värvidega oma meeoleolu edasi anda. „Arvan, et inimene ei muutu oma olemuselt. Juba koopainimesel oli vajadus ennast kunsti kaudu väljendada ja see ei kao kuhugi,“ on Ethel kunstihariduse vajalikkuses kindel.